# מהדורה למורה – מפתח תשובות

**מטרות הדף:**

- לחזק ידע בלשון: חלקי דיבר, שורש ובניין, ניבים, תחביר ושגיאות נפוצות
- לתרגל זיהוי וחילוץ שורשים מתוך מילים בדרך חווייתית
- לפתח מיומנות איתור ותיקון שגיאות לשון נפוצות במשפט
- לעודד חשיבה יצירתית דרך תכנון חידה לשונית בהשראת חדרי בריחה

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

## חלק א' – פרק 1 • חלקי דיבר, שורש ובניין – זיהוי בסיסי

- 1. ב – שולחן
- 2. א – פעל

## חלק ב' – פרק 1 • חלקי דיבר, שורש ובניין – עובדות ותרגול

- 1. נכון – האותיות הקבועות במילה הן כ-ת-ב, השאר אותיות שימוש
- 2. לא נכון – 'ספר' יכולה להיות גם שם עצם (חפץ לקריאה) וגם פועל, תלוי בהקשר

## חלק ג' – פרק 1 • חלקי דיבר, שורש ובניין – השלמות

- 1. גד"ל
- 2. לב"ש

## חלק ד' – פרק 1 • חלקי דיבר, שורש ובניין – התאמה ויישום

- 1 – ג (נפעל)
- 2 – ה (פיעל)
- 3 – א (הפעיל)
- 4 – ב (התפעל)
- 5 – ד (פעל)

## חלק ה' – פרק 2 • ניבים, צירופים ומילות קישור – הבנת ניבים נפוצים

- 1 – ד (להתאמץ לחשוב על פתרון לבעיה)
- 2 – א (לומר דברים בכנות)
- 3 – ה (להתעלם מדבר מה, לא להעניש)
- 4 – ג (לכעוס מאוד)
- 5 – ב (לנסות לעשות משהו מעבר ליכולת)

## חלק ו' – פרק 2 • ניבים, צירופים ומילות קישור – מילות קישור במשפט

- 1. ב – אבל
- 2. ב – סיבה
- 3. ב – דנה אהבה לקרוא, ולכן ביקרה בספרייה כל שבוע
- 4. ב – 'כי' מביעה סיבה ו'למרות ש' מביעה ניגוד

## חלק ז' – פרק 2 • ניבים, צירופים ומילות קישור – כתיבה ויישום

- 1. אבל
- 2. בגלל ש

## חלק ח' – פרק 2 • ניבים, צירופים ומילות קישור – חשיבה והבעה

- 1. משפט הכולל שימוש נכון בניב במשמעותו המושאלת, הקשור לפתרון חידה או תעלומה
- 2. הסבר שמילות קישור מבהירות את הקשר בין רעיונות (סיבה, ניגוד, תוצאה) ודוגמה מקורית תואמת

## חלק ט' – פרק 3 • תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות – מושגי יסוד

- 1. ב – משפט שיש בו משפט עיקרי ולפחות משפט משועבד אחד
- 2. ג – ש
- 3. ב – הוא תלוי במשפט העיקרי ומשלים את המשמעות שלו

## חלק י' – פרק 3 • תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות – איתור ותיקון שגיאות

- 1. לא נכון – מספר המונה שם עצם בנקבה צריך להיות בנקבה – "שלוש בנות"
- 2. נכון – "אשר" מחברת בין משפט עיקרי למשועבד כמו "ש"
- 3. לא נכון – ספר הוא שם עצם בזכר, לכן יש לומר "שני ספרים"

## חלק י״א – פרק 3 • תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות – תרגול ויישום

- 1. שני
- 2. שלוש
- 3. כי

## חלק י״ב – פרק 3 • תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות – התאמות בין מילת שעבוד לתפקיד

- 1 – ד (מציינת סיבה)
- 2 – ג (מציינת זמן)
- 3 – ב (מציינת ויתור)
- 4 – ה (מציינת תנאי)
- 5 – א (מחברת תוכן למשפט העיקרי)

## חלק י״ג – פרק 4 • שורשים, מילים חדשות ובעקבות אליעזר בן־יהודה – זיהוי ושליפה

- 1. נכון – הוא פעל להחיות ולהרחיב את העברית במילים חדשות לחיי היומיום
- 2. נכון – האותיות ר, פ, א מרכיבות את שורש המילה ומקושרות למשמעות ריפוי
- 3. נכון – כך מתואר נושא חדר הבריחה באתר

## חלק י״ד – פרק 4 • שורשים, מילים חדשות ובעקבות אליעזר בן־יהודה – תרגול שורשים

- 1. ס-כ-ל
- 2. פ-ת-ח
- 3. ר-ג-ש

## חלק ט״ו – פרק 4 • שורשים, מילים חדשות ובעקבות אליעזר בן־יהודה – התאמה וסדר פעולות

- 1 – ג (כ-ת-ב)
- 2 – ה (ל-מ-ד)
- 3 – ד (ש-מ-ר)
- 4 – א (ז-כ-ר)
- 5 – ב (ד-ב-ר)

## חלק ט״ז – פרק 5 • בונים חדר בריחה לשוני משלנו – מה זוכרים מהמדריך

- 1. נכון – המדריך פותח בהגדרת היעדים וסיפור המסגרת לפני תכנון החידות
- 2. לא נכון – סיפור המסגרת חשוב כדי להחזיק את הלומדים במתח
- 3. נכון – כך מתקבל הקוד לפתיחת המנעול
- 4. נכון – כך מתואר במדריך לגבי חידת הפענוח התחבירי
- 5. נכון – זו דוגמה לעולם תוכן בשם מכונת הזמן של אליעזר בן יהודה

## חלק י״ז – פרק 5 • בונים חדר בריחה לשוני משלנו – התאמת סוגי חידות

- 1 – ד (הפיכת אותיות השורש למספרים לפי מיקומן באלפבית)
- 2 – ג (איתור שגיאות מכוונות כמו אי התאם מספר ומין)
- 3 – ב (פתרון הגדרות לשוניות שחושפות אותיות למילת מפתח)
- 4 – ה (מיון מילים לפי בניינים או קטגוריות לשוניות)
- 5 – א (עלילה שמחזיקה את הלומדים במתח לאורך כל החדר)

## חלק י״ח – פרק 5 • בונים חדר בריחה לשוני משלנו – מתכננים חידה בעצמנו

- 1. יעד תוכן ברור ומוגדר הקשור ללשון, כמו זיהוי בניין או שורש
- 2. עלילה קצרה הקשורה לעולם לשוני, עם מתח ומטרה ברורה
- 3. שלוש מילים עם שורש נכון וקוד מספרי מדויק לפי מיקום האותיות
- 4. משפט עם שגיאת התאמה מכוונת בין מספר למין השם

## חלק י״ט – חזרה מסכמת – שאלות סגורות

- 1. א – המעבדה של פרופסור שורש
- 2. ג – 6
- 3. ב – פריצה למערכת העיתון
- 4. ב – ז׳–ט׳
- 5. ב – הגדרת יעדים פדגוגיים וסיפור מסגרת
- 6. ב – פענוח תחבירי (תיקון שגיאות)
- 7. ב – לפי מיקום האות בא״ב

## כרטיס יציאה – מה לחפש

- זיהוי נכון של שלוש או ארבע אותיות שורש והבניין המתאים מתוך רשימת בניינים ידועה
- איתור השגיאה הספציפית במשפט (מין/מספר) והצעת הניסוח הנכון במקומה
- החידה כוללת יעד תוכן ברור, רמז מתבקש ופתרון הגיוני שמתקשר לנושא הלשוני שנבחר

**טיפים להפעלה:**

- ניתן לחלק את החוברת לכמה שיעורים - פרק אחד או שניים בכל מפגש, בהתאם לקצב הכיתה
- לתלמידים מתקשים אפשר לתת רמזים נוספים או להתחיל מפרק 1 ולדלג על פרק 5
- לתלמידים מתקדמים כדאי להרחיב את פרק 5 ולבקש תכנון חדר בריחה מלא עם כמה מנעולים
- מומלץ לשלב עבודה בזוגות או בקבוצות קטנות בפרק האחרון כדי לחקות את אופי המשחק המקורי

# חוברת תרגול – חדרי בריחה לשוניים בעברית

חדרי בריחה לשוניים – מאגר עברית חט״ב

· עולים חדשים

**תוכן החוברת**


1. פרק 1 – חלקי דיבר, שורש ובניין
2. פרק 2 – ניבים, צירופים ומילות קישור
3. פרק 3 – תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות
4. פרק 4 – שורשים, מילים חדשות ובעקבות אליעזר בן-יהודה
5. פרק 5 – בונים חדר בריחה לשוני משלנו


שם: _____ כיתה: _____


יצרה: רוית ראש בן ישי

# חוברת תרגול – חדרי בריחה לשוניים בעברית

חוברת התלמיד/ה **עולים חדשים**

**שם:** _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בכל פרק יש תרגילים על נושא לשון אחד. פותרים לפי הסדר, ובסוף מנסים ליצור חידה קטנה בעצמנו.

## 📖 מילון קטן:

| | |
|---|---|
| **שורש** | שלוש או ארבע אותיות שמהן בנויה מילה בעברית |
| **בניין** | התבנית שבה נוטים פעלים בעברית, כמו פעל או הפעיל |
| **חלקי דיבר** | סוגי המילים במשפט - פועל, שם עצם, תואר ועוד |
| **ניב** | צירוף מילים קבוע שמשמעותו שונה מהמילים בנפרד |
| **מילת קישור** | מילה שמחברת בין חלקים במשפט, כמו אבל או כי |
| **משפט מורכב** | משפט שיש בו יותר מפועל אחד או יותר מרעיון אחד |
| **התאם** | התאמה בין מילים במשפט במין ובמספר, כמו שלוש בנות |
| **מנעול** | שלב בחדר הבריחה שצריך לפתור כדי להתקדם |
| **קוד מספרים** | רצף ספרות שמתקבל מפתרון חידה ופותח את השלב הבא |

## 1 חלק א' – פרק 1 • חלקי דיבר, שורש ובניין – זיהוי בסיסי

הקיפו את התשובה הנכונה.

**1.** סמנו את המילה שהיא שם של דבר

א) כתב ב) שולחן ג) גדול ד) מהר

**2.** באיזה בניין המילה 'למד' נמצאת?

א) פעל ב) נפעל ג) פיעל ד) הפעיל

## 2 חלק ב' – פרק 1 • חלקי דיבר, שורש ובניין – עובדות ותרגול

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

| # | משפט | ✔ נכון | ✘ לא נכון |
|---|---|---|---|
| 1 | השורש של המילה 'מכתב' הוא כת"ב | ☐ | ☐ |
| 2 | המילה 'ספר' היא תמיד פועל | ☐ | ☐ |

## 3 חלק ג' – פרק 1 • חלקי דיבר, שורש ובניין – השלמות

השלימו את המילה החסרה.

**1.** השורש של המילה 'הגדיל' הוא _____

**2.** השורש של המילה 'התלבש' הוא _____

## 4 חלק ד' – פרק 1 • חלקי דיבר, שורש ובניין – התאמה ויישום

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

| | | |
|---|---|---|
| **1.** נכתב | ____ | **א.** הפעיל |
| **2.** לימד | ____ | **ב.** התפעל |
| **3.** הלביש | ____ | **ג.** נפעל |
| **4.** התרגש | ____ | **ד.** פעל |
| **5.** כתב | ____ | **ה.** פיעל |

## 5 חלק ה' – פרק 2 • ניבים, צירופים ומילות קישור – הבנת ניבים נפוצים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

| | | |
|---|---|---|
| **1.** לשבור את הראש | ____ | **א.** לומר דברים בכנות |
| **2.** לשים יד על הלב | ____ | **ב.** לנסות לעשות משהו מעבר ליכולת |
| **3.** לעצום עין | ____ | **ג.** לכעוס מאוד |
| **4.** לצאת מהכלים | ____ | **ד.** להתאמץ לחשוב על פתרון לבעיה |
| **5.** לקפוץ מעל הפופיק | ____ | **ה.** להתעלם מדבר מה, לא להעניש |

## 6 חלק ו' – פרק 2 • ניבים, צירופים ומילות קישור – מילות קישור במשפט

הקיפו את התשובה הנכונה.

**1.** איזו מילה מראה הבדל בין שני חלקים במשפט?

(א) כי (ב) אבל (ג) ולכן (ד) כאשר

**2.** מה המשמעות של 'כיוון ש'?

(א) זמן (ב) סיבה (ג) תוצאה (ד) השוואה

**3.** באיזה משפט מילת הקישור משמשת לציון תוצאה?

(א) דנה אהבה לקרוא, למרות שלא היה לה זמן (ב) דנה אהבה לקרוא, ולכן ביקרה בספרייה כל שבוע

(ג) דנה אהבה לקרוא כאשר ירד גשם (ד) דנה אהבה לקרוא כי זה הרגיע אותה

**4.** מה ההבדל בין מילות הקישור 'כי' ו'למרות ש' מבחינת התפקיד במשפט?

(א) שתיהן מביעות סיבה (ב) 'כי' מביעה סיבה ו'למרות ש' מביעה ניגוד (ג) שתיהן מביעות ניגוד

(ד) אין הבדל, אפשר להחליף ביניהן תמיד

## 7 חלק ז' – פרק 2 • ניבים, צירופים ומילות קישור – כתיבה ויישום

השלימו את המילה החסרה.

**1.** חיפשתי את הספר בספרייה _____ לא מצאתי אותו בשום מקום.

**2.** _____ ירד גשם כבד, הטיול לספרייה בוטל.

## 8 חלק ח' – פרק 2 • ניבים, צירופים ומילות קישור – חשיבה והבעה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

**1.** כתבו משפט אחד שבו תשתמשו בניב 'לשבור את הראש' בהקשר של פתרון תעלומה בספרייה.

**2.** הסבירו מדוע חשוב להשתמש במילות קישור מגוונות בכתיבה, והביאו דוגמה משלכם.

## 9 חלק ט' – פרק 3 • תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות – מושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

**1.** מהו משפט מורכב?

(א) משפט עם שני פעלים זהים (ב) משפט שיש בו משפט עיקרי ולפחות משפט משועבד אחד

(ג) משפט קצר ללא נשוא (ד) רשימת מילים נרדפות

**2.** איזו מהמילים הבאות משמשת כמילת שעבוד המחברת משפט עיקרי למשועבד?

(א) ו (ב) אבל (ג) ש (ד) גם

**3.** מה תפקידו של המשפט המשועבד במשפט מורכב?

(א) הוא עומד בפני עצמו ואינו תלוי באיש (ב) הוא תלוי במשפט העיקרי ומשלים את המשמעות שלו

(ג) הוא תמיד מופיע לפני המשפט העיקרי בלבד (ד) אין לו שום תפקיד תחבירי

## 10 חלק י' – פרק 3 • תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות – איתור ותיקון שגיאות

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

| # | משפט | ✔ נכון | ✘ לא נכון |
|---|---|---|---|
| 1 | הצירוף "שלושה בנות" תקין בעברית | ☐ | ☐ |
| 2 | המילה "אשר" יכולה לשמש מילת שעבוד במשפט מורכב | ☐ | ☐ |
| 3 | הצירוף "שתי ספרים" תקין בעברית | ☐ | ☐ |

## 11 חלק י"א – פרק 3 • תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות – תרגול ויישום

השלימו את המילה החסרה.

**1.** התיקון הנכון לצירוף השגוי 'שתי ספרים' הוא: _____ ספרים

**2.** התיקון הנכון לצירוף השגוי 'שלושה בנות' הוא: _____ בנות

**3.** השלימו מילת קישור מתאימה: לא יצאנו לטיול _____ ירד גשם חזק

## 12 חלק י"ב – פרק 3 • תחביר, משפט מורכב ושגיאות נפוצות – התאמות בין מילת שעבוד לתפקיד

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

| | | |
|---|---|---|
| **1.** כי | ___ | **א.** מחברת תוכן למשפט העיקרי |
| **2.** כאשר | ___ | **ב.** מציינת ויתור |
| **3.** למרות ש | ___ | **ג.** מציינת זמן |
| **4.** אם | ___ | **ד.** מציינת סיבה |
| **5.** ש | ___ | **ה.** מציינת תנאי |

## 13 חלק י"ג – פרק 4 • שורשים, מילים חדשות ובעקבות אליעזר בן-יהודה – זיהוי ושליפה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

| # | משפט | ✔ נכון | ✘ לא נכון |
|---|---|---|---|
| 1 | אליעזר בן-יהודה עסק בחידוש מילים בשפה העברית | ☐ | ☐ |
| 2 | שורש המילה "מרפאה" הוא ר-פ-א | ☐ | ☐ |
| 3 | מנעולי "המילון האבוד" עוסקים בשורשים, מילים חדשות ושגיאות נפוצות | ☐ | ☐ |

## 14 חלק י"ד – פרק 4 • שורשים, מילים חדשות ובעקבות אליעזר בן-יהודה – תרגול שורשים

השלימו את המילה החסרה.

**1.** שורש המילה "הסתכלות" הוא _____

**2.** שורש המילה "התפתחות" הוא _____

**3.** שורש המילה "התרגשות" הוא _____

## 15 חלק ט"ו – פרק 4 • שורשים, מילים חדשות ובעקבות אליעזר בן-יהודה – התאמה וסדר פעולות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

| | | |
|---|---|---|
| **1.** כתיבה | ___ | **א.** ז-כ-ר |
| **2.** לימוד | ___ | **ב.** ד-ב-ר |
| **3.** שמירה | ___ | **ג.** כ-ת-ב |
| **4.** זכירה | ___ | **ד.** ש-מ-ר |

| | | |
|---|---|---|
| **5.** דיבור | ____ | **ה.** ל-מ-ד |

## 16 חלק ט״ז – פרק 5 • בונים חדר בריחה לשוני משלנו – מה זוכרים מהמדריך

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

| # | משפט | ✔ נכון | ✘ לא נכון |
|---|---|---|---|
| 1 | בשלב הראשון בבניית חדר בריחה לשוני מגדירים יעדים פדגוגיים וסיפור מסגרת | ☐ | ☐ |
| 2 | סיפור המסגרת בחדר בריחה הוא דבר שולי שאין לו באמת תפקיד | ☐ | ☐ |
| 3 | בחידת קוד המספרים מחלצים את אותיות השורש ומתרגמים אותן לערך מספרי לפי מיקומן באלפבית | ☐ | ☐ |
| 4 | בחידת תיקון השגיאות, מספר השגיאות במשפט יכול לשמש ספרה בקוד הבא | ☐ | ☐ |
| 5 | אחת הדוגמאות לסיפור מסגרת במדריך היא מכונת זמן שהתקלקלה וצריך להחזיר מילים לשורשיהן | ☐ | ☐ |

## 17 חלק י״ז – פרק 5 • בונים חדר בריחה לשוני משלנו – התאמת סוגי חידות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

| | | |
|---|---|---|
| **1.** חידת שורשים ומבנה | ____ | **א.** עלילה שמחזיקה את הלומדים במתח לאורך כל החדר |
| **2.** פענוח תחבירי | ____ | **ב.** פתרון הגדרות לשוניות שחושפות אותיות למילת מפתח |
| **3.** תשבץ או תפזורת מוסתרת | ____ | **ג.** איתור שגיאות מכוונות כמו אי התאם מספר ומין |
| **4.** משימת מיון | ____ | **ד.** הפיכת אותיות השורש למספרים לפי מיקומן באלפבית |
| **5.** סיפור מסגרת | ____ | **ה.** מיון מילים לפי בניינים או קטגוריות לשוניות |

## 18 חלק י״ח – פרק 5 • בונים חדר בריחה לשוני משלנו – מתכננים חידה בעצמנו

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

**1.** בחרו יעד פדגוגי אחד לחדר הבריחה שלכם, לדוגמה זיהוי בניינים או הבחנה בין שורשים, וכתבו אותו

**2.** כתבו סיפור מסגרת קצר בן 2-3 משפטים לחדר הבריחה שלכם

**3.** חברו חידת שורשים: בחרו שלוש מילים, חלצו מהן את אותיות השורש וחשבו את הקוד המספרי שלהן לפי מיקום האותיות באלפבית

**4.** חברו משפט עם שגיאת התאם מספר-מין (כמו שלושה בנות) שיתאים לחידת תיקון שגיאות

## 19 חלק י״ט – חזרה מסכמת – שאלות סגורות

הקיפו את התשובה הנכונה.

**1.** איזה חדר עוסק בשורש ובניין?

(א) המעבדה של פרופסור שורש (ב) תעלומת הספרייה הנעולה (ג) פריצה למערכת העיתון

(ד) המילון האבוד

**2.** מספר המנעולים בחדר הספרייה

(א) 4 (ב) 5 (ג) 6 (ד) 7

**3.** איזה חדר עוסק בתחביר?

(א) המעבדה של פרופסור שורש (ב) פריצה למערכת העיתון (ג) תעלומת הספרייה הנעולה

(ד) המילון האבוד

**4.** שכבת הגיל של חדר המילון האבוד

(א) א׳–ב׳ (ב) ז׳–ט׳ (ג) ט׳–י׳ (ד) י״א–י״ב

**5.** מה עושים קודם כשבונים חדר בריחה?

(א) בחירת טיימר (ב) הגדרת יעדים פדגוגיים וסיפור מסגרת (ג) כתיבת תעודה (ד) בחירת רמזים

**6.** איזו חידה משתמשת בשגיאות דקדוק כדי לקבל קוד?

(א) תשבץ מוסתר (ב) פענוח תחבירי (תיקון שגיאות) (ג) משימת מיון (ד) חידת שורשים

**7.** איך קובעים ערך מספרי לכל אות שורש?

(א) לפי מספר המנעול (ב) לפי מיקום האות בא״ב (ג) לפי מספר האותיות במילה (ד) באופן אקראי

## כרטיס יציאה

האם אני יודע/ת לזהות שורש ובניין במילה נתונה ולהסביר איך הגעתי לתשובה?

האם אני יכול/ה לאתר שגיאת התאם או תחביר במשפט ולתקן אותה נכון?

האם הצלחתי לתכנן חידה לשונית קצרה וברורה סביב נושא לימודי אחד?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀